

УДК 439.02:664:64.018

**ANALYSIS OF THE ACTUAL ASPECTS OF FOOD PRODUCTION SPHERE
АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ АСПЕКТІВ СФЕРИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ
ХАРЧУВАННЯ****Radchuk O.V. / Радчук О.В.***c.t.s., as.prof. / к.т.н., доцент***Tolbatova O.O. / Толбатова О.О.****Marenkova T.I. / Маренкова Т.І.***Senior Lecturer / ст. викл.**Sumy National Agrarian University, Sumy, 160 Herasym Kondratiev, Sumy, 40021**Сумський національний аграрний університет, Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, 40021*

Анотація. У статті аналізуються актуальні проблеми у сфері виробництва продуктів харчування з урахуванням їх регіональних особливостей. Зосереджено увагу на аспекті розвитку інноваційної діяльності у вітчизняній харчовій промисловості.

Ключові слова: харчові технології та інженерія, сфера виробництва продуктів харчування, первинна переробка, агропромисловий комплекс, інноваційна діяльність, зберігання сировини, вторинна переробка, пакування, зберігання готової продукції.

Вступ. Забезпечення однієї із базових потреб людини – потреби у харчуванні на сучасному етапі розвитку суспільства стає неможливим без використання досягнень науково-технічного прогресу, зокрема, у сільському господарстві та харчовій промисловості [1], [2], [3], [4], [5], [6]. Враховуючи, що потреба у повноцінному та безпечному для здоров'я харчуванні є однією із першочергових і лежить в основі життєдіяльності людини, очевидно, що саме розвиток сфери виробництва продуктів харчування (СВПХ) потребує уваги.

Основний текст. Сучасне виробництво продуктів харчування неможливе без залучення підприємств інших галузей, що прямо не пов'язані ні з харчовою промисловістю, ні з аграрною сферою. З урахуванням цього, на наш погляд, доцільно ввести у вжиток і обґрунтувати поняття нового міжгалузевого комплексу – СВПХ. До цієї сфери можна включити сукупність галузей (підприємств), основною функцією яких є організація виробництва продовольчих товарів і забезпечення ними населення.

У структурі СВПХ варто виділити кілька ключових функціональних частин: сировинне забезпечення, первинна переробка і зберігання сировини, вторинна переробка, пакування, зберігання готової продукції, транспортування та реалізація. Цільовою функцією системи перелічених складових є забезпечення потреб споживачів – як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Водночас, кожен із елементів системи також має свої організаційно-економічні і технологічні потреби, які через зворотні зв'язки передаються до попередніх стадій виробничого процесу. Отож, виділення СВПХ, на наш погляд, зумовлене, насамперед ключовою інтегративною функцією цієї сфери – забезпеченням продовольчої безпеки населення. З урахуванням того, що потреба у повноцінному і безпечному для здоров'я харчуванні є однією із першочергових і лежить в основі життєдіяльності людини, очевидно, що саме СВПХ потребує особливої уваги з точки зору його стратегічного планування.

Варто наголосити також на особливостях територіальної диференціації СВПХ. Інноваційна діяльність у вітчизняній харчовій промисловості, як ядрі СВПХ, фактично знаходиться у зародковому стані і нею займається дуже вузьке коло підприємств окремих переробних галузей.

Варто зауважити, що, на думку фахівців, низький рівень інноваційної діяльності характерний не тільки для харчової галузі України, а й для промисловості в цілому. Це пояснюється низкою різнопланових проблем, найважливішими серед яких можна виділити: а) недосконалість правових, економічних інструментів та механізмів держави із підтримки й стимулювання інноваційної діяльності та прискорення переходу підприємств на інноваційно-технологічну модель розвитку; б) відсутність ефективної системи економічних стимулів й інституційно-інформаційної інфраструктури, спроможних сприяти і стимулювати залучення сучасних досягнень науково-технічного прогресу в сферу розробки дослідних зразків і впровадження технологічних інновацій у виробництво й формувати конкурентне інноваційне середовище; в) неузгодження між різними ланками технологічного ланцюга «життєвий цикл інновації» та відсутність розроблення та реалізації комплексу заходів щодо удосконалення взаємозв'язку між ними; г) значний дефіцит сучасного інноваційно-технологічного устаткування, наукомістких новітніх технологій з перероблення аграрної сировини, нерозвиненість ринку технологічних інновацій, відсутність спеціалізованих банківських установ щодо фінансової підтримки інноваційної діяльності; д) застарілість чинних нормативів і стандартів щодо якості аграрної сировини й продуктів харчування, значне відставання темпів їх гармонізації з вимогами СОТ і ЄС [1], [2], [3], [4], [5], [6].

З огляду на це, саме інноваційний розвиток СВПХ є тим перспективним напрямком, що вимагає розробки організаційно-економічних механізмів та стратегічних напрямків розвитку відповідного сектора національної економіки. Доведено, що успішне функціонування вітчизняних харчових підприємств потребує розробки комплексу заходів щодо товарної, цінової, збутової, рекламної політики. При розробленні асортиментної політики у СВПХ [1], [2], [4] потрібно провести сегментацію ринку й диференціацію портфеля продукції по товарних групах, виробництво яких здійснюватиметься з урахуванням оптимального використання потужностей та розподілу сировини. Інноваційним напрямом підвищення конкурентоспроможності харчової продукції є впровадження нових нетрадиційних її видів і створення екологічно чистої продукції. До вирішальних чинників, які впливають на реалізацію інноваційних рішень у маркетинговій політиці харчових підприємств, належать регіональні особливості споживання, національні традиції, орієнтація на задоволення вимог у харчуванні різних прошарків населення та відповідність їх платоспроможному попиту, рентабельність продукції.

На думку авторів, основними заходами державного регулювання інноваційної активності у сфері харчових технологій та інженерії мають бути: розвиток сучасної інноваційної інфраструктури; державне страхування можливих ризиків інноваційної діяльності; захист прав інтелектуальної власності; створення спеціальних інвестиційних банків; розширення зв'язків у

технологічній сфері з зарубіжними країнами з метою реалізації технологічних можливостей і отримання інвестицій та подальший розвиток харчової промисловості України з реалізацією вітчизняних продуктів харчування для місцевих та іноземних споживачів. Центральне місце у СВПХ посідає харчова промисловість, основна функція якої – забезпечення населення якісними, безпечними і доступними продуктами харчування.

Висновки. В дослідженні проаналізована сфера виробництва продуктів харчування яка має складну структуру, тісні взаємозв'язки із багатьма галузями, а також характеризується значним потенціалом для інноваційного розвитку, проблеми якого мають загальносвітовий, так і специфічний (локальний) характер. З урахуванням стратегічного значення досліджуваної сфери харчових технологій та інженерії для забезпечення національної безпеки держави, загалом, та продовольчої, зокрема, очевидно є необхідність обґрунтування програм та заходів державного регулювання у сфері продовольчої безпеки, харчових технологій та інженерії.

Література:

1. Толбатов В.А. Научное окружение современного человека: Техника и технологии : монография / [авт.кол. : И.Я.Львович, А.П.Преображенский, В.А.Толбатов, И.Ф.Червоный, О.Н.Чопоров и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2018 – 181 с.
2. Tolbatova O.O. Analysis of the relevant problems of food production sphere / O.O. Tolbatov, T.I. Marenkova, I.A. Shekhovtsova // International scientific-technical magazine Measuring and computing devices in technological processes. – Khmel'nyts'kyu, 2017. – №4 –Р. 105–108.
3. Толбатов А.В. Теоретичні основи розробки економіко-математичної моделі аналізу бізнес-процесів на промислових підприємствах / А.В. Толбатов, О.Б. В'юненко, О.О. Толбатова, І.А. Шеховцова В.А. Толбатов // Міжнародний науково-технічний журнал “ВОТТП”. – Хмельницький, 2017. – №4. – С. 67–73.
4. Толбатов А.В. Аналіз особливостей виробництва спрейдів / А.В. Толбатов, В.В. Понпа, О.О. Толбатова // Міжнародний науково-технічний журнал “ВОТТП”. – Хмельницький, 2018. – №1. – С. 129–133.
5. Tolbatov A.V. Functional modeling – methodological basis for investigation of business processes at industrial enterprises / A.V. Tolbatov, S.V. Tolbatov, O.O. Tolbatova, V.A. Tolbatov // Magazine Measuring and computing devices in technological processes. – Khmel'nyts'kyu, 2017. – №3 – P.186–189.
6. Толбатова О.О. Аналіз основних напрямків автоматизації виробничих процесів підприємств сфери виробництва продуктів харчування в Україні, які потребують впровадження інновацій / О.О. Толбатова // НТК “Інформатика, математика, автоматика “ІМА-2018”. – Суми: СумДУ, 2018. – С. 170-171.

References:

1. Tolbatov V.A. Nauchnoe okruzhenie sovremennogo cheloveka: Tehnika i tehnologii : monografiya / [avt.kol. : I.Ya.Lvovich, A.P.Preobrazhenskij, V.A.Tolbatov, I.F.Chervonyj, O.N.Choporov i dr.]. – Odessa: KUPRIENKO SV, 2018 – 181 s.

2. Tolbatova O.O. Analysis of the relevant problems of food production sphere / O.O. Tolbatov, T.I. Marenkova, I.A. Shekhovtsova // Internat. scientific-technical magazine Measuring and computing devices in technological processes. – Khmel'nyts'kyy, 2017. – №4 – P. 105–108.

3. Tolbatov A.V. Teoretychni osnovy rozrobky ekonomiko-matematychnoyi modeli analizu biznes-procesiv na promy slovyx pidpryemstvax / A.V. Tolbatov, O.B. V'yunenko, O.O. Tolbatova, I.A. Shehovtsova V.A. Tolbatov // Mizhnarodnyj naukovo-texnichnyj zhurnal "VOTTP". – Xmel'nycz'kyj, 2017. – №4. – S. 67–73.

4. Tolbatov A.V. Analiz osoblyvostej vyrobnychtva sprediv / A.V. Tolbatov, V.V. Ponpa, O.O. Tolbatova // Mizhnarodnyj naukovo-texnichnyj zhurnal "VOTTP". – Xmel'nycz'kyj, 2018. – №1. – S. 129–133.

5. Tolbatov A.V. Functional modeling – methodological basis for investigation of business processes at industrial enterprises / A.V. Tolbatov, S.V. Tolbatov, O.O. Tolbatova, V.A. Tolbatov // Magazine Measuring and computing devices in technological processes. – Khmel'nyts'kyy, 2017. – №3 – P.186–189.

6. Tolbatova O.O. Analiz osnovnyx napryamkiv avtomatyzaciji vyrobnychyx procesiv pidpryemstv sfery vyrobnychtva produktiv xarchuvannya v Ukraini, yaki potrebuyut vprovadzhennya innovacij / O.O. Tolbatova // NTK "Informatyka, matematyka, avtomatyka "IMA-2018". – Sumy: SumDU, 2018. – S. 170-171.

Abstract. The article analyzes actual problems in the field of food production taking into account their regional peculiarities. The attention is focused on the aspect of the development of innovation in the domestic food industry.

Key words: food technologies and engineering, sphere of food production, agro-industrial complex, innovative activity, primary processing, storage of raw materials, recycling, packaging, finished products storage.

© Толбатова О.О.